

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В НУШ

WAYS OF FORMING PEDAGOGICAL SKILLS OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS IN THE NATIONAL UKRAINIAN SCHOOL

Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури є важливою складовою підготовки фахівців в умовах Нової української школи (НУШ). Метою статті є обґрунтування та окреслення ефективних шляхів розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури, враховуючи вимоги НУШ, компетентнісний підхід, інклюзію та цифровізацію освітнього процесу.

У статті визначено, що педагогічна майстерність є багатогранною структурою, що включає теоретичні, методичні та особистісні аспекти. Акцентовано увагу на необхідності інтеграції традиційних та інноваційних підходів у професійну підготовку майбутніх педагогів, зокрема через оновлення навчальних програм, впровадження практичних форм навчання (майстер-класи, педагогічні студії, тренінги), а також використання новітніх технологій (цифрових платформ, мобільних додатків для тестування та відеоаналізу).

Особливу увагу приділено інклюзивній компетентності, яка є важливим аспектом підготовки вчителя фізичної культури в умовах НУШ. Важливим є також розвиток емоційної стійкості, комунікативних та лідерських навичок, що є основою педагогічної взаємодії з учнями.

Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури вимагає від педагогічних закладів вищої освіти не лише адаптації до нових вимог освіти, а й сприяння розвитку в студентів умінь організовувати ефективне освітнє середовище, працювати з учнями різного рівня фізичних можливостей та використовувати інноваційні методи навчання.

У статті також запропоновано конкретні рекомендації щодо вдосконалення педагогічної майстерності, зокрема через розробку нових моделей і підходів, що враховують сучасні виклики цифровізації та інклюзивності. Подальші наукові пошуки повинні бути спрямовані на створення таких освітніх траєкторій для майбутніх учителів фізичної культури, які максимально враховують індивідуальні особливості учнів і сприяють їх гармонійному розвитку.

Ключові слова: професійна підготовка, освітня інновація, навчальні технології, педагогічна майстерність, шкільна фізична культура.

Formation of pedagogical skills of future physical education teachers is an important component of training specialists in the conditions of the New Ukrainian School (NUS). The purpose of the article is to substantiate and outline effective ways of developing pedagogical skills of future physical education teachers, taking into account the requirements of the National Ukrainian School, the competency-based approach, inclusion and digitalization of the educational process.

The article determines that pedagogical skills are a multifaceted structure that includes theoretical, methodological and personal aspects. Attention is focused on the need to integrate traditional and innovative approaches into the professional training of future teachers, in particular through updating curricula, introducing practical forms of learning (master classes, pedagogical studios, trainings), as well as using the latest technologies (digital platforms, mobile applications for testing and video analysis).

Special attention is paid to inclusive competence, which is an important aspect of training a physical education teacher in the conditions of the National University of Ukraine. It is also important to develop emotional stability, communication and leadership skills, which are the basis of pedagogical interaction with students.

The training of future physical education teachers requires pedagogical institutions of higher education not only to adapt to new educational requirements, but also to promote the development of students' skills to organize an effective educational environment, work with students of different levels of physical abilities and use innovative teaching methods.

The article also offers specific recommendations for improving pedagogical skills, in particular through the development of new models and approaches that take into account the modern challenges of digitalization and inclusivity. Further scientific research should be aimed at creating such educational trajectories for future physical education teachers that take into account the individual characteristics of students as much as possible and contribute to their harmonious development.

Key words: professional training, educational innovation, educational technologies, pedagogical skills, school physical education.

УДК 37.01:373.3:796

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.2.32>

Щекотиліна Н.Ф.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри гімнастики
та спортивних єдиноборств
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Киньєва П.П.,

асистент кафедри педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні, зокрема реалізація концепції Нової української школи (НУШ), вимагають якісних змін у професійній підготовці педагогічних кадрів. В умовах реформування освіти змінюється парадигма діяльності вчителя: він має бути не лише носієм знань, а й фасилітатором навчального процесу, мотиватором, порадиником та прикладом для наслідування. Особливого значення це набуває

у сфері фізичного виховання, оскільки вчитель фізичної культури виступає не лише педагогом, а й організатором активної діяльності, вихователем волі, характеру, культури здоров'я.

Педагогічна майстерність – це складне інтегративне утворення, яке включає не тільки фахові знання та навички, а й особистісні якості, здатність до педагогічної рефлексії, емоційної саморегуляції, ефективної комунікації, використання інноваційних методик навчання. Формування такої майстерності

потребує створення в умовах закладів вищої освіти відповідного освітнього середовища, спрямованого на розвиток професійних і особистісних компетентностей майбутнього вчителя.

Успішність педагогічної діяльності вчителя фізичної культури безпосередньо пов'язана з його здатністю адаптуватися до нових освітніх умов, володіти сучасними технологіями навчання, працювати в умовах інклюзивної освіти, налагоджувати ефективну співпрацю з учнями та батьками. Це особливо важливо в межах НУШ, яка акцентує увагу на партнерстві в навчанні, розвитку м'яких навичок (soft skills), автономії учнів та формуванні у них відповідального ставлення до власного здоров'я.

Разом з тим, на практиці спостерігається недостатній рівень сформованості педагогічної майстерності у частини випускників педагогічних ЗВО. Це виявляється у труднощах проведення ефективних уроків, налагодження взаємодії з учнями, відсутності педагогічної гнучкості та невпевненості у власних професійних силах. Причини цього слід шукати як у змісті професійної підготовки, так і в недостатньому практичному спрямуванні освітнього процесу.

Отже, актуальність проблеми формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури зумовлена необхідністю підготовки висококваліфікованих, творчих, мобільних фахівців, здатних реалізовувати цілі НУШ та ефективно діяти в умовах сучасного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Упродовж останніх років українська педагогічна наука активно досліджує питання формування педагогічної майстерності майбутніх учителів, особливо в контексті реалізації концепції Нової української школи. Одним із важливих аспектів є підвищення якості підготовки вчителів фізичної культури, що передбачає не лише оволодіння професійними знаннями, а й розвиток особистісних якостей, педагогічної рефлексії, комунікативних навичок та креативності [5].

Педагогічна майстерність, як багатокомпонентне утворення, включає в себе не тільки професійну мотивацію, але й здатність до творчого підходу в навчанні, використання інноваційних технологій та методик. Розвиток креативних здібностей у процесі навчання, зокрема через інтерактивні методи, симуляційні педагогічні технології та моделювання навчальних ситуацій, вважається важливою складовою формування педагогічної майстерності [2, 6].

Важливим аспектом є впровадження компетентнісного підходу, що сприяє розвитку не лише професійних знань, а й вміння створювати безпечне, інклюзивне та мотиваційне середовище для учнів. У рамках цього підходу вчителі мають не тільки передавати знання, а й формувати

у школярів уміння самостійно працювати, критично мислити, а також розвивати навички здорового способу життя [3].

Значну увагу приділяють цифровим технологіям у навчальному процесі. Використання засобів доповненої та віртуальної реальності, цифрових платформ та симуляційних технологій надає можливість створювати інноваційні методи навчання, які дозволяють майбутнім вчителям фізичної культури краще зрозуміти та освоїти техніку виконання вправ, а також моделювати уроки в різних умовах. Інтеграція цих технологій також сприяє розвитку педагогічної гнучкості та адаптації до змінюваного освітнього середовища [1].

Одним із важливих аспектів є значення педагогічної практики в професійній підготовці. Регулярний супровід студентів під час практики, проведення методичних майстер-класів та рефлексивний аналіз проведених занять допомагають майбутнім вчителям не тільки вдосконалювати свої педагогічні навички, але й формувати впевненість у своїх силах, що є необхідною складовою педагогічної майстерності [4].

Незважаючи на значні досягнення в дослідженні цих аспектів, існує потреба в більш глибокому аналізі і розробці практичних рекомендацій для підготовки вчителів фізичної культури в умовах НУШ. Зокрема, необхідно більш детально дослідити методи адаптації педагогічних практик до класів з різним рівнем фізичної підготовленості, а також розробити більш чіткі моделі використання інноваційних технологій у навчанні фізичної культури.

Виділення невирішених частин проблеми.

Попри зростаючий інтерес до теми формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури, аналіз наукових джерел показує, що низка аспектів цієї проблеми залишається недостатньо розробленою, особливо в контексті реалізації концепції Нової української школи.

По-перше, недостатньо дослідженою є специфіка формування педагогічної майстерності саме майбутніх учителів фізичної культури в умовах компетентнісного підходу, що лежить в основі НУШ. Традиційна система підготовки переважно орієнтована на засвоєння теоретичного матеріалу та відпрацювання рухових дій, тоді як сучасний підхід вимагає формування гнучких, інтегрованих компетентностей – умінь організовувати командну діяльність, підтримувати мотивацію учнів, адаптувати навчання до індивідуальних потреб.

По-друге, не набуло достатнього наукового обґрунтування поєднання традиційних та інноваційних методів підготовки педагогів, зокрема таких, як тренінгові заняття, педагогічні студії, майстер-класи, моделювання уроків, практикуми з педагогічного спілкування. Відсутні систематизовані підходи до впровадження цих форм роботи у навчальні плани педагогічних спеціальностей.

По-третє, засоби формування педагогічної майстерності в умовах цифровізації освіти, які передбачають активне використання дистанційного або змішаного формату, також вимагають подальшого вивчення. Особливо це стосується застосування цифрових технологій у фізичному вихованні, де важливо зберігати баланс між віртуальними формами роботи та реальними руховими активностями.

По-четверте, залишаються відкритими питання підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи в інклюзивному середовищі, що є ключовим компонентом НУШ. Психолого-педагогічна готовність до взаємодії з учнями з особливими освітніми потребами ще недостатньо інтегрована у навчальні програми педагогічних ЗВО.

Отже, виявлені аспекти свідчать про наявність потреби в подальших теоретичних і практичних розробках щодо ефективних шляхів формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури, адаптованих до умов сучасного освітнього простору.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та окреслення ефективних шляхів формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури в умовах реалізації концепції Нової української школи, з урахуванням сучасних вимог до професійної діяльності педагога, викликів цифровізації, інклюзії та компетентнісного підходу в освіті.

Виклад основного матеріалу. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури в умовах Нової української школи є складним і багатограним процесом, який вимагає системного підходу, інтеграції теоретичної, практичної та особистісно-рефлексивної складових. У сучасних умовах підготовка педагогів повинна враховувати цінності НУШ, які передбачають орієнтацію на дитину, розвиток м'яких навичок, інклюзивність, партнерство між учнем і вчителем, а також компетентнісний підхід до навчання.

Одним із ключових напрямів формування педагогічної майстерності є модернізація змісту професійної підготовки у закладах вищої освіти. Йдеться про оновлення навчальних програм із фахових та психолого-педагогічних дисциплін з урахуванням вимог НУШ. Особлива увага приділяється формуванню педагогічної рефлексії, умінню організовувати ефективний освітній простір, використовувати інтерактивні методи та технології навчання. Наприклад, у процесі вивчення методики викладання фізичної культури варто впроваджувати кейс-методи, педагогічне проєктування, розробку авторських фрагментів уроків.

Іншим важливим аспектом є професійно спрямована практична підготовка, що включає педагогічні практики, стажування, участь у спортивно-масових заходах, розробку і проведення уроків під

супроводом наставників. Саме в умовах реальної взаємодії з учнями майбутній педагог має змогу відпрацьовувати методичну майстерність, навички комунікації, самостійно вирішувати педагогічні ситуації, аналізувати власні дії. Для підвищення ефективності практичної підготовки доцільним є використання технологій відеорефлексії та самозвіту.

Важливе місце у формуванні педагогічної майстерності займає інноваційна підготовка, яка передбачає ознайомлення з новітніми цифровими ресурсами, технологіями змішаного навчання, засобами візуалізації та контролю навчальних результатів. Використання мобільних додатків для тестування, платформ для інтерактивного зворотного зв'язку, відеоаналізу техніки виконання фізичних вправ дає змогу майбутнім учителям адаптуватися до цифрового освітнього середовища.

Окремої уваги заслуговує формування інклюзивної компетентності, що передбачає готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Майбутній учитель повинен знати основи адаптації фізичних вправ, уміти організовувати безпечне освітнє середовище, проявляти педагогічну емпатію, вміти працювати в мультидисциплінарній команді (вчителі, асистенти, психологи, батьки). Це потребує внесення відповідних модулів у навчальні програми та проведення тренінгів із питань інклюзивної освіти.

Педагогічна майстерність не можлива без розвиненої особистості педагога, тому формування емоційної стійкості, комунікативних навичок, лідерства та педагогічної етики є також пріоритетним напрямом підготовки. Психолого-педагогічні тренінги, робота в мікрогрупах, розв'язання педагогічних ситуацій, участь у профорієнтаційних і волонтерських проєктах сприяють зростанню внутрішньої мотивації та формуванню позитивного образу професії.

Ефективними формами формування педагогічної майстерності визнані:

- проведення майстер-класів за участю досвідчених педагогів;
- педагогічні студії та дискусійні клуби;
- участь у всеукраїнських конкурсах педагогічної майстерності;
- використання портфоліо досягнень і самооцінювання;
- залучення до міждисциплінарних навчальних проєктів.

Таким чином, формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури в умовах НУШ – це цілеспрямований, динамічний процес, що потребує інтеграції освітнього змісту, практичної діяльності, особистісного розвитку та інноваційних підходів. Реалізація вищезазначених шляхів забезпечить підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного ефективно діяти в умовах сучасної української школи.

Висновки. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури в умовах Нової української школи є необхідною передумовою для забезпечення якісної фізкультурної освіти відповідно до сучасних вимог. З огляду на результати аналізу літератури та практичні тенденції у сфері професійної підготовки, можна зробити наступні висновки.

Педагогічна майстерність є багатокомпонентною структурою, що охоплює фахову, методичну, комунікативну, інноваційну, етичну та рефлексивну складові, і потребує системного формування упродовж усього періоду навчання у ЗВО.

Найбільш ефективними шляхами формування педагогічної майстерності є оновлення змісту професійної підготовки відповідно до вимог НУШ, активне використання практичної діяльності, впровадження інноваційних та цифрових технологій, розвиток інклюзивної компетентності, організація майстер-класів, педагогічних студій, методичних тренінгів.

Сучасна система педагогічної освіти повинна не лише трансформувати зміст, а й змінювати форми і методи підготовки педагогів, забезпечуючи умови для розвитку творчості, критичного мислення, педагогічної рефлексії та самоосвіти.

Подальші наукові пошуки мають бути спрямовані на створення моделей формування педагогічної майстерності в умовах цифровізації, розробку ефективних освітніх траєкторій для майбутніх учителів фізичної культури, з урахуванням особливостей освітнього середовища НУШ.

Отже, лише комплексний підхід до професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури дозволить сформувати фахівця, здатного до інноваційного, ефективного та гуманістичного освітнього впливу, що відповідає філософії Нової української школи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гончаренко І. С., Шевченко О. В. Інноваційні технології у системі формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. Журнал педагогічної майстерності. 2020. № 3. С. 22-27.
2. Гончаренко І. С., Шевченко О. В. Особливості педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. Журнал Рівненського державного медичного університету. 2021. № 2. С. 34-40.
3. Єремія Я., Єремія І. Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної освіти: теоретичні аспекти. Педагогічні та соціальні комунікації. 2021. Т. 8, № 1. С. 95-101.
4. Савченко Н. С. Шляхи формування педагогічної майстерності у майбутніх учителів фізичної культури. Наукові записки. 2022. Т. 14, № 1. С. 48-55.
5. Чистякова М., Юрчишин Ю., Боднар А., Скавронський О. Формування в майбутніх учителів фізичної культури потреби в професійному саморозвитку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. Т. 3, № 2. С. 112-118.
6. Шевченко О. В., Мельник А. О. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури засобами рухливих ігор. Сучасні проблеми педагогічної науки. 2020. № 4. С. 56-63.